IL-BIBBJA f'idejna

Marcello Ghirlando OFM

- Il-Ktieb ta' Eżekjel
- Il-Ktieb ta' Iżaija
- Il-Ktieb ta' Danjel

IL-KTIEB TAL-PROFETA EŻEKJEL

Ktieb it-Tama

Meta naqbdu f'idejna l-Ktieb tal-Profeta Eżekjel nindunaw li f'idejna għandna kitba kumplessa imma rikka ħafna fl-istess ħin. Kitba profonda li titrasmetti l-esperjenza ħajja u vera ta' profeta li għex f'wieħed mill-mumenti l-aktar suġġestivi ta' istorja tal-poplu l-magħżul. Esperjenza ħajja li kienet u għadha sinjal ta' tama għal kull min jersaq jaqra dan il-Ktieb mimli tama li jisħaq fuq il-ħidma sħiħa ta' l-ispirtu ta' Alla fuq il-poplu tiegħu u fuq l-individwi, kollha mogħnija bir-responsabilita' li jagħtu tweġiba posittiva għal din l-istess ħidma ta' Alla fihom.

Min kien Eżekjel?

Jidher li l-Profeta Eżekjel huwa kontemporanju tal-waqgħa tal-Belt ta' Ġerusalemm fis-sena 587 qabel Kristu. Huwa jaqdi l-ħidma tiegħu qalb il-Lhud eżiljati, f'xatt ix-xmara Kebar; hu kien wieħed minn 8, 000 ruħ li ġew deportati fl-eżilju, parti mill-Lhud li kienu vittmi ta' l-ewwel deportazzjoni. Hu kien qassis fit-Tempju ta' Ġerusalem; kien miżżewweġ u martu mititlu meta kienu fl-eżilju (24, 16). Quddiemu kellu r-realta' iebsa tat-tbatija u ta' l-infedeltà tal-poplu tiegħu, il-ġrajjiet kollha marbuta ma' l-assedju ta' Ġerusalemm u l-eżilju progressiv tal-poplu tiegħu u ta' dak kollu li l-esperjenza ta' l-eżilju ġabet magħha. L-eqqel tal-ħidma tiegħu saret bejn is-snin 593 u 586 qabel Kristu, matul is-saltna ta' Sedekija f'Ġuda u l-waqa' ta' Ġerusalemm, bit-tieni deportazzjoni tal-Lhud fl-eżilju.

Jidher ukoll li ċerti orakli tal-Profeta Eżekjel għandhom ukoll data preċiża: nieħdu bħala eżempju l-viżjoni li l-profeta kellu tad-dnubiet ta' Ġerusalemm isseħħ "fis-sitt sena, tal-ħames jum tas-sitt xahar" (8, 1) ta'l-eżilju tas-Sultan Ġeħojakin (592 qabel Kristu) u l-viżjoni tal-borma tagħli (24, 1) isseħħ "fid-disa' sena, fl-għaxra ta' l-għaxar xahar" tas-sena 589 qabel Kristu, is-sena ta' meta beda l-assedju kontra l-Belt ta' Ġerusalemm.

Eżekjel huwa profeta li ħadem fi żmien storiku preċiż: il-qassis-profeta li kien wieħed mill-ewwel eżiljati fil-Babilonja, ikompli l-missjoni tiegħu fuq il-linji ta' profeta kbir ieħor: Ġeremija. Bħalu jeħodha kontra Sedekija li ried jirvella kontra l-ħakma ta' Nabukodonosor. Eżekjel għalhekk ikkundanna l-imġiba ħażina tal-

kbarat Lhud ta' Ġerusalemm: ikkundanna l-ambizzjoni politika sfrenata tagħhom. Bħall-profeti l-oħra sejħilhom għall-fedeltà lejn il-Patt u l-Liġi ta' Mosè, minkejja d-diffikultajiet kbar li kellhom iħabbtu wiċċhom magħhom f'dan iż-żmien storiku mqalleb.

Il-Ktieb

Meta wieħed jieħu f'idejh il-Ktieb tal-Profeta Eżekjel jinduna li, minkejja l-libertà fl-ordni tal-kitba, li forsi huma frott ir-redazzjoni letterarja tal-Ktieb mid-dixxipli ta' Eżekjel, din tista' tinqasam b'mod sempliċi. Il-Profeta jirrakkonta l-ġrajja tas-sejħa tiegħu (1, 1 – 3, 21); ikompli b'sensiela ta' orakli li jħabbru l-ġudizzju fuq il-Belt ta' Ġerusalem (3, 22- 24, 27); is-sensiela tal-kastigi fuq il-ġnus (25 – 32) u l-kitba li tixhed għat-tama tat-tiġdid tal-poplu l-magħżul (33 – 37). Il-Ktieb imbagħad jagħlaq b'ħarsa lejn il-futur: ir-rebħa tal-poplu quddiem l-għedewwa tiegħu (38-39) u d-dehra tal-muntanja li fuqha kellha tinbena Ġerusalemm il-ġdida, il-belt tal-poplu mġedded.

Meta wieħed iqalleb bir-reqqa dawn il-paġni, jinduna malajr li Eżekjel kien qassis u, minkejja li ħadem fl-eżilju fil-Babilonja, huwa żamm il-mentalità saċerdotali tiegħu, mentalità imlaqqma fil-liturġiji, il-kult u l-preċetti marbuta mat-Tempju ta' Ġerusalemm…sakemm Alla daħal b'qawwa fil-ħajja tiegħu: messu bl-esperjenza tal-Glorja Tiegħu, u minn qassis għamlu wkoll profeta; u mexxih matul il-ġrajjiet tal-waqgħa ta' Ġerusalemm biex, minn predikatur ta' kundanna, biddlu radikalment f'ħabbâr tat-tama.

Il-kitba tiegħu hija ġojjell u ġabra ta' karatteristiċi letterarji differenti: insibu numru kbir ta' viżjonijiet ġejjin minn Alla u espressjonijiet ċari li juru li Eżekjel kien imnebbaħ kontinwament minn Alla biex jitkellem, jiskot, igħaddi messaġġi b'azzjonijiet simboliċi; kitba kkulurita u simbolika ta' stil apokalittiku (kitba li bħala nsibu fil-Ktieb ta' Danjel u fl-Apokalissi ta' San Ġwann) biex juri lill-poplu l-rivelazzjonijiet ta' Alla; il-viżjonijiet allegoriċi, li fosthom dik ta' l-għadam mejjet li jerġa' jieħu l-ħajja hija l-aktar waħda klassika (ara: 37, 1-14).

X'qal Eżekjel

Meta nqallbu l-paġni tal-Profeta Eżekejl

Għar-riflessjoni:
Eżekjel 2, 1-10
Eżekjel 16, 8-34
Eżekjel 18, 4-20
Eżekjel 37, 1-14

Itlob b'dawn is-siltiet:
Eżekjel 18, 5-9
Eżekjel 36, 24-28

nindunaw kemm tassew jitlaqqam fil-moviment profetiku kollu, speċjalment fil-moviment tal-profeti l-kbar bħalma kienu Iżaija u Ġeremija. Kliemu huma sejħa kontinwa biex il-poplu ikun tassew il-poplu l-magħżul fil-għajxien kontinwu tal-Patt u tal-Liġi. Bħall-profeti jikkundanna l-adulterju ta' l-infedeltà lejn il-Patt u jġib quddiem għajnejn il-poplu t-theddida tal-kastig.

Hija interessanti ħafna l-esperjenza profonda li Eżekjel għandu ta' Alla: il-glorja ta' Alla tidħol b' qawwa tremenda fil-ħajja tiegħu (1, 28; 3, 23; 8, 4; 43, 2). Din l-esperjenza tixbah ħafna dik li nsibu fil-Ktieb tal-Profeta Iżaija (6, 3). Hu għalhekk li nistgħu ngħidu li Eżekejel iħares lejn Alla fl-għoli tal-kobor tiegħu, Alla huwa fuq kollox u fuq kulħadd u dak kollu li joħroġ minn fommu jseħħ. Alla hu 'Qaddis", qaddis huwa Ismu glorjuż…Isem li jiġi mżeblaħ bl-infedeltà tal-poplu!

Hija l-infedeltà tal-poplu li tant tkidd lill-Profeta Eżekjel: u hu proprju għalhekk li huwa jikkundanna b'qawwa l-idolatrija tal-poplu (14, 1-8), idolatrija li tmiss anke l-qdusija stess tat-Tempju ta' Ġerusalemm, idolatrija li tiġi espressa bil-formularji ta' l-istqarrija tal-ħtijiet li kienu jintużaw fit-Tempju (18, 5-9; 22, 3-12.23-30). Huwa l-adulterju ta' dik li Alla ħabb sa minn twelidha! (16, 8-34). Eżekjel jikkundanna l-infedeltà, il-profanazzjoni tat-Tempju, l-ebusija tar-ras tal-poplu u ta' l-ingratitudni tagħhom lejn Alla l-ħaj.

Hu lejn dan il-poplu Eżekjel iwassal il-qawwa tremenda tal-Kelma ta' Alla, hu li ġie magħżul bħala l-"għassies ta' Iżrael". Iħabbar il-kastig lil min hu infidil, u minkejja dak li kien jingħad f'Iżrael, "min jidneb imut hu…la missieru u lanqas ibnu": kulħadd huwa responsabbli ta' l-aġir tiegħu quddiem Alla (ara: 18, 4-20). U l-profeta għandu wkoll ir-responsabilità kbira li jxandar din il-kelma…Alla jitlob kont ta' dak li l-profeta ma jwiddibx u b'konsegwenza jintilef (3, 18). B'hekk jagħti tagħlima kif tmiss il-liġi lill-eżiljati li kienu jaħsbu li qed jiskuntaw il-kastig tal-ħażen ta' missirijiethom!

L-isbaħ kelma ta' Eżekjel hija l-kelma tiegħu li tnissel tama ġdida: isejjaħ għall-konverżjoni iva, konverżjoni li kellha twassal għal qawmien ġdid tal-poplu. Qawmien imma li kellu jkun biss frott l-imħabba u l-fedeltà ta' Alla lejn il-poplu l-maħbub tiegħu (37, 1-14). U jekk il-qawmien ġdid kellu jkun ġej minn Alla, allura kellu jkun frott il-qawwa ta' l-ispirtu tiegħu, spirtu li jagħti qalb ġdida u ruħ ġdida lill-poplu l-magħżul. Poplu mġedded li jkun jistħoqqlu jidħol f' Ġerusalemm il-ġdida, fit-Tempju l-ġdid, postijiet li joħloq Alla biex il-poplu jqimu fil-verità u s-sinċerità.

U f'dan il-futur li jgħaddi minn moħħ il-profeta, għandna ħjiel taż-żminijiet tal-Messija, żmien ir-Ragħaj veru u David il-ġdid (34, 213), iż-żmien il-ġdid li fih il-poplu kellu jqim lill-Missier "fl-ispirtu u l-verità! (Ġwanni 10, 11).

Għal aktar tagħrif: SCHEMBRI G., Kors Ġdid fuq il-Bibbja, Tagħrif dwar il-Kotba Mqaddsa, Ed. Tau 2003, 74-75;
SPITERI D., Il-Ktieb tal-Profeta Għamos, Enċiklopedija Biblika, Media Centre 2003, 219-223.

Punti għad-diskussjoni:

1. Kif ħadem Alla fil-ħajja ta' Eżekjel?
2. Il-profeta: ħabbar ta' kundanna jew tama?
3. Tgħidlek xi ħaġa l-insistenza ta' Eżekjel fuq ir-responabilita' personali quddiem Alla?
4. Kemm kien realistiku l-Profeta li fil-futur lemaħ poplu imġedded mill-ispirtu t'Alla?

IL-KTIEB TAL-PROFETA IŻAIJA

Orakli Messjaniċi

Meta naqbdu f'idejna l-Ktieb tal-Profeta Eżekjel nindunaw li huwa l-itwal Ktieb ta' l-Iskrittura li fih hemm diversi ġabriet ta' tliet awturi ewlenin li għexu fi tliet żminijiet differenti, kollha taħt l-isem tal-Profeta Iżaija li għex fi żmien storiku preċiż. Tiegħu huma l-kapitli 1-12; 13-23 u 28 – 33. Bin Sirak (48, 24-25) jitkellem minn awtur wieħed, imma meta nieħdu l-Ktieb f'idejna, fil-kapitlu 40, nindunaw li mill-perijodu storiku tat-VIII seklu, f'daqqa waħda nsibu ruħna fis-VI seklu, il-perjodu ta' l-eżilju, fejn l-awtur jitkellem minn Ċiru, is-sultan tal-Persjani li jibgħat lura lill-eżiljati fl-Art Imqaddsa. Il-kapitli 24-27 jissejħu 'L-Apokalissi ta' Iżaija' jidher ukoll li huma ta' awtur ieħor, kif ukoll il-kapitli 34-39.

Meta wieħed jiftaħ dan il-ktieb irid iżomm dan kollu quddiem għajnejh. F'idejna għandna komposizzjoni ta' Ktieb: b'kapitli li kienu ħarġu mill-pinna stess ta' Iżaija u li fihom insibu anke bosta partijiet awtobijografiċi, u kapitli oħra li nkitbu mid-dixxipli tiegħu fi żmien li ġie wara. L-orakli profetiċi huma miġbura skond skema li nsibu kemm f'Ġeremija kif ukoll f'Eżekjel għalix insibu orakli profetiċi ta' ġudizzju fuq Iżrael, orakli profetiċi li jħabbru d-disgrazzji fuq il-ġnus u anke orakli profetiċi ta' tama u fidwa mogħtija lill-poplu l-magħżul.

Min kien Iżaija?

Iżaija ġie msejjaħ minn Alla meta kien għadu żagħżugħ. Kienet is-sena 740 qabel Kristu u l-profeta ħadem għal erbgħin sena sħaħ fi żmien is-slaten Għużżija, Aħaż u Ħeżekija, slaten ta' Ġuda (1, 1). Fi żmien Għużżija, Iżaija seta' jara l-prosperità tikber għal ftit u l-faqar u l-miżerja għal ħafna mill-poplu. U quddiem din ir-realtà ma setax jibqa' sieket.

Fi żmien Aħaż, Iżaija jidħol anke fil-kamp politiku : quddiem it-theddida ta' l-Assirja, Aħaż, Sultan ta' Ġuda, jippreferi jbaxxi rasu lejn din il-qawwa, qawwa li fis-sena 722 teqred is-Saltna ta' Iżrael. Fis-sena 716 Ħeżekija jsir sultan u juri mġiba favur l-Eġittu: Iżaija jeħodha kontrih u jsejjaħ lill-poplu biex ikun fidil lejn Alla aktar milli jinġarr mill-opportuniżmu politiku. Fil-qawwa Assira huwa ra daqqa il-bastun tal-korla ta' Alla u, f'mumenti oħra, għadu arroganti li ma setax ma jibqa' bla kastig. Fis-sena 701, il-ġrajja ta' l-armata

ta' Sennakerib li tiritira milli tassedja lil Ġerusalemm tħabbret mill-profeta.

Minkejja li spiss il-profeta ġie mgħoddi biż-żmien u l-kbarat ma semgħux minnu, huwa baqa' fidil lejn is-sejħa li Alla kien għamillu (6,1, 13). Il-karattersitiċi fondamentali tal-profeta baqgħu jispikkaw f'kitbietu u fit-tifkira tiegħu: awtorità, nobiltà, fidi f'Alla u kompassjoni kbira għall-poplu tiegħu.

Meta wieħed iżomm quddiem għajnejh il-kapitli li huma proprji tal-Profeta Iżaija jinduna li huwa dejjem jitkellem f'sitwazzjonijiet storiċi preċiżi u għal każijiet speċifiċi. Fihom huwa ħass li kellu jwassal id-dawl divin u l-messaġġ ta' Dak li kien sejjaħlu. Għal Iżaija Alla huwa 'il-Qaddis". Huwa 'Qaddis ta' Iżrael", jiġifieri Alla, iva, imma Alla marbut b'mod intimu mal-poplu tiegħu. Huwa Alla l-Qaddis li ma jittollerax dak li mhux qaddis fil-poplu tiegħu, kemm fuq pjan reliġjuż, l-idolatrija, kif ukoll fuq pjan politiku, l-opportuniżmu, il-fiduċja fl-armi u fil-vjolenza.

Dan Alla l-Qaddis jaħdem fl-istorja u jitlob l-kollaborazzjoni tal-bniedem: din hija l-fidi u l-fiduċja li spiss jitkellem minna

Iżaija, fidi u fiduċja sħiha f'Alla, fidi u fiduċja li jitrawmu bil-kalma u fl-umiltà. Alla l-Qaddis jaħdem fl-istorja: b'mod partikulari fl-istorja tal-poplu l-magħżul, permezz tad-dar ta' David. Minn din id-dar għad irid joħroġ is-sultan ideali, il-Messija imwiegħed. Hija dar li hija mwaqqfa fil-Belt il-Qaddisa, Ġerusalemm, il-qalb tal-poplu u ċ-ċentru tad-dinja fejn għad jitilgħu l-ġnus kollha (2, 1-6).

Fil-fatt, David u Ġerusalemm huma żewġ temi ewlenin li jitħaddet fuqhom il-Profeta Iżaija. Huma temi li d-dixxipli tiegħu żammew ħajjin skond iċ-ċirkostanzi storiċi ġodda li kellhom jaffrontaw. Fil-fatt, il-messjaniżmu u r-rwol ċentrali u universali ta' Ħersualem jibgħu t-temi bażiċi tat-Tieni Iżaija (kapitli 40-55) u tat-Tielet Iżaija (kapitli 56-66).

It-Tieni Iżaija

Kif diġà għidna, mal-kapitlu 40 s-sitwazzjoni storika hija bil-wisq differenti minn dik ta' l-ewwel: qegħdin fi żmien l-espansjoni u r-rebħa tal-Persjani fuq il-Babiloniżi. Ċiru jirbaħ u jidħol f'Babel fis-sena 539 qabel Kristu; għat-Tieni Iżaija dan kollu huwa frott ta' Alla, Sid u Mexxej ta' l-istorja universali, li f'ismu l-profeta jitkellem (48, 16). Hu għalhekk li dan iħabbar il-ħelsien u r-ritorn lejn l-Art Imqaddsa wara snin ta' eżilju (587-538 qabel Kristu). Għat-Tieni Iżaija dan ir-ritorn huwa l-għaxien ta' esodu ġdid, eżodu li huwa frott Alla Feddej u Ħellies li jwaqqaf is-saltna universali tiegħu f'din id-dinja.. Hija saltna li titwaqqaf u tinxtered mill-Belt ta' Ġerusalemm, belt li kellha tgawdi minn restawrazzjoni glorjuża.

Hu proprju għalhekk li dan il-profeta iħabbar li Alla Ħallieq uniku u etern, ma kienx abbanduna lill-poplu tiegħu; Hu Alla fidil u li jibqa' hekk, minkejja d-dnubiet tal-poplu tiegħu, id-dnubiet li tagħhom il-poplu kien sofra l-kastig. Alla tal-Patt huwa biss Alla veru, Alla Ħellies li jmexxi l-istorja tal-bnedmin kollha (40-48). Huwa Alla

ta' Abraham, Ġakobb, Ġuda u David, Alla tal-wegħdiet li ma jonqos qatt għall-kelma eterna tiegħu. Huwa Alla tal-ġustizzja, Alla tal-ħniena u tal-fedeltà, li jifdi u jfarraġ il-poplu tiegħu, Alla li hu ta' min iroddlu ħajr, ifaħħru, ifittxu bil-qalb u jisma' l-kelma tiegħu.

It-Tieni Iżaija jkompli billi juri li l-esperjenza personali tiegħu kellha tkun mera ta' l-esperjenza tagħhom (49-55): minkejja l-persekuzzjoni, kellhom jiġu mfarrġa u mifdija. Ir-restawrazzjoni ta' Sijon kellha tikkonsisti f'relazzjoni ġdida ta' mħabba bejn Alla u l-poplu tiegħu – Ġerusalemm mhijiex aktar armla, mhijiex aktar sterili u kellha titbiegħed mid-dnub qerriedi ta' l-infedeltà. Mhux biss: il-ġnus kollha għad iduru lejn Alla, Feddej u Mexxej ta' l-istorja. Għad jistagħġbu bil-fidwa li Hu jagħti, imdawlin u mibdulin mill-qaddej veru ta' Alla, xhud awtentiku tal-fidi quddiem id-dinja.

Fil-fatt, huwa proprju f'dawn il-kapitli fejn insibu l-Għanjiet tal-Qaddej tal-Mulej u d-diversi refernezi għal dan 'il-Qaddej'. Min kien dan? Għandna riferiment għal Iżrael flimkien, għal Iżrael f'parti mill-poplu, l-istess profeta jew is-sultan persjan Ċiru?

Jista' jkun Iżrael, li wara l-ħelsien mill-Eġittu, fil-fatt sar qaddej ta' Alla, qaddej maħbub li jirċievi r-rivelazzjonijiet ta' Alla (41, 8-16). Jista' jkun Iżrael li jisma' l-kelma tal-profeta , 'il-fdal'. Il-fdal li kellu jkun bħall-ħmira fost il-Lhud u jkollu r-rwol li jkun dawl għall-ġnus (49, 5-6). Il-qaddej imsemmi seta' kien l-istess Tieni Iżaija: minkejja t-tbatija kellu jkun feraħ għall-poplu tiegħu u, minkejja kull diffikultà, sinjal tal-fidi f'Alla (50, 4-11). Jista' jkun ukoll Ċiru, li jwettaq dak li jrid Alla li Ġerusalemm tinbena mill-ġdid (44, 26-28).

Dawn l-interpretazzjonijiet jibqgħu dejjem limitati għax ħadd minnhom li jidħol fil-kategorija tal-Qaddej, ma jwettaq fil-fatt bis-sħiħ ir-rwol universali li fuqu jitkellem il-profeta. Hu proprju għalhekk li l-awturi tal-Ġdid Testment applikawhom għall-Mulej Ġesu' fil-misteru tal-mewt sagrifikali tiegħu (53, 10) u l-qawmien tiegħu (53, 9-12).

It-Tielet Iżaija

Iżaija 56-66 jidher li huwa differenti minn dak li qrajna qabel u ħafna jżommu li dawn il-kapitli huma ta' profeta/awtur ieħor li kien ġie ispirat minn dak li nkiteb mit-Tieni Iżaija. Għalhekk jissejjaħ it-Tielet Iżaija, anke jekk mhux il-vrus kollha ta' dawn il-kapitli jiġu attribwiti lill-istess awtur.

Jidher li t-Tielet Iżaija ħadem bejn is-snin 537-520 qabel Kristu. Huwa żmien ir-ritorn ta' l-ewwel grupp ta' eżiljati, meta tqiegħdu l-pedamenti tat-Tempju u fi żmien il-qassis Ġożwe' u Żorobabel. Fost il-poplu f'Ġerusalemm kien hemm Lhud li ma kinux marru fl-eżilju: mhux kollha kienu reliġjużi u ma ridux jagħtu lura l-proprjeta' li kienu ħadu lil dawk li kienu ġew lura minn Babel, fosthom numru konsiderevoli ta' qassisin li bdew isibuha diffiċli biex jerġgħu jibdew il-ħajja f'arthom. Kien hemm ukoll ħafna barranin li ġew lura mal-Lhud biex igħinuhom; kien hemm min kien qed jistaqsi x'kellha tkun ir-relazzjoni ta' dawn mal-Lhud. Jissemmew ukoll il-Lhud li baqgħu jgħixu barra l-Art Imqaddsa u li dejjem stennewhom jiġu lura.

Minn dawn kollha li jissemmew il-profeta jħabbar il-ħtieġa ta' l-għaqda fil-fidi. U dan minkejja n-nuqqas ta' tama li kien qed iġġib id-dewmien fil-bini ta' Ġerusalemm mill-ġdid u tat-Tempju;

Għar-riflessjoni:
Iżaija 6,1-13
Iżaija 26, 1-21
Iżaija 45, 1-19
Iżaija 61, 1-11

Itlob b'dawn is-siltiet:
Iżaija 2, 1-6
Iżaija 42, 1-9

l-idolatrija li kienet tidher fis-sagrifiċċji umani, il-prostituzzjoni sagra, l-ispiritiżmu, l-użu kultwali ta' bhejjem impuri, il-qima ta' allat foloz; il-mibegħda li kienet tidher fl-isfruttar tal-proxxmu, bil-ġustizzja korrotta, fit-tmexxija inkompetenti, fin-nuqqas ta' fiduċja fil-barranin. F'dan kollu Iżaija iħabbar iva, it-tama; imma jitlob li l-poplu jitbiegħed mid-dnub, ikun fidil lejn il-Patt u lejn dak li Alla, f'dak il-mument storiku, kien qed jitlob minnu.

F'dan kollu tispikka l-wegħda sabiħa li jagħmel it-Tielet Iżaija: Alla kellu joħloq art ġdida u smewwiet ġodda (65, 17), kellu joħloq it-tifħir fil-qlub li jduru lejh (57, 19) u Ġerusalemm ġdida (65,18). U dan Alla seta' jagħmlu għax huwa Ħallieq ta' kollox u ta' kulħadd u li jsejjaħ lejH lil kulħadd (56, 7; 66, 18) permezz tal-poplu l-magħżul tiegħu (63, 11-12; 65, 9). B'hekk Iżrael issa għandu wkoll missjoni universali, il-missjoni li juri lid-dinja il-wiċċ patern u matern ta' Alla, ta' Alla kollu ħniena u maħfra, ta' Alla kollu ġustizzja li għad irid ukoll jagħmel ħaqq mid-dinja (66, 16.24).

Quddiem dan Alla l-bniedem huwa mistieden li jieħu posizzjoni: jew jilqgħu jew jirrifjutah. U meta jilqgħu, iġib ruħu skond il-fidi tiegħu.

Mal-Ktieb tas-Salmi, il-Ktieb tal-Profeta Iżaija huwa l-aktar Ktieb ikkwotat, direttament jew indirettament, fil-Ġdid Testment (ara per eżempju: Mt 1, 22-23; Iż 6, 10 - Mt 13, 14; Mk 4, 12; Iż 29, 13 – Mt 15, 8; Iz 13, 10 – Mt 24, 29 u r-rakkonti tal-passjoni li jiftiehmu aħjar fid-dawl ta' l-Għanjiet tal-Qaddej Sofferenti ta' Alla.

Għal aktar tagħrif: SCHEMBRI G., Kors Ġdid fuq il-Bibbja, Tagħrif dwar il-Kotba Mqaddsa, Ed. Tau 2003, 66-68;

SPITERI D., Il-Ktieb tal-Profeta Iżaija, Enċiklopedija Biblika, Media Centre 2003, 206-210.

Punti għad-diskussjoni:

1. Il-vokazzjoni ta' Iżaija (6, 1-13): x'taħseb?
2. Kemm tidher il-fedelta' ta' Alla lejn il-poplu f'dan il-Ktieb?
3. Alla jfarraġ il-poplu tiegħu: veru?
4. Min hu l-Qaddej ta' Alla f'Iżaija?

IL-KTIEB TA' DANJEL

Ir-Rebħa ta' Alla

Meta naqbdu f'idejna l-Ktieb ta' Danjel (isem li jfisser 'Alla hu l-Imħallef tiegħi') nindunaw li dan huwa ktieb uniku fl-Antik Testment: fil-Kanone tal-Kotba Mqaddsa Lhud jitqiegħed wara dak ta' Ester u qabel dak ta' Esdra; il-Bibbja Griega qiegħdet lil dan il-ktieb wara Eżekjel, fis-sensiela tal-Kotba profetiċi. Tajjeb li nkunu nafu wkoll li l-Ktieb ta' Danjel inkiteb biċċa bl-Aramajk u bil-Lhudi. Fit-traduzzjoni Griega tas-Sebgħin (LXX) insibu xi żjidiet li mhumiex fit-test Lhudi: It-Talba ta' Għażarijżaz u l-Għanja tat-Tliet Żgħażagħ (3, 24-90), l-Istorja ta' Susanna (13) u l-istejjer ta' l-Idolu Bel u tad-Dragun (14). Zjidiet li ġew aċċettati bħala ispirati mill-Knisja Nisranija.

Il-Ktieb kif inhu llum jagħtina l-impressjoni li huwa l-opra ta' awtur li għex fi żmien l-eżilju tal-Lhud f'Babilonja. Żmien ta' kriżi u persekuzzjoni. L-istudju wriena li fil-fatt, il-persekuzzjoni li l-Lhud kienu għaddejjin minnha, hija dik li sofrew taħt idejn Antijoku Epifani li ried jimponi l-kultura ellenistika fuq il-Lhud fl-Art Imqaddsa bejn is-snin 175-164 qabel Kristu. Iż-żmien huwa dak ta' l-irvell tal-Makkabin. Il-kitba, imlaqqma fit-tama ta' ħelsien u anke fit-tama fil-qawmien minn bejn l-imwiet tixhed għad-diskussjonijiet duttrinali Lhud proprju ta' dan iż-żmien li aħna qegħdin nindikaw. Hu għalhekk li Danjel ma jissemmiex fil-Ktieb ta' Bin Sirak bħala wieħed mill-profeti, imma jissemma fl-1 Ktieb tal-Makkabin (1 Makk 54 – Dan 9, 27 u 11, 37). Min kiteb dal-Ktieb kellu quddiem għajnejh il-profanazzjoni tat-Tempju tas-sena 167 u l-qtil tal-Lhud li ried jibqgħu fidili lejn il-Liġi ta' Mosè, l-irvell tal-Makkabin u anke l-purifikazzjoni tat-Tempju fis-sena 164 qabel Kristu. Hemm min jindika is-sena 164 bħala s-sena li fiha inkiteb dan il-Ktieb ta' Danjel. Huwa ċert li l-awtur kellu quddiemu l-persekuzzjoni ta' dan iż-żmien u rakkonti oħra li kienu eqdem u li kienu ġejjin mit-tradizzjoni ħajja tal-Lhud li kienu għexu f'Babilonja: għaġinhom flimkien biex joħloq din l-opra li biha ried li jagħti kelma ta' tħeġġiġa u ta' tama biex il-poplu jibqa' fidili u jirreżisti saħansitra sal-mewt! U dan għaliex, fl-aħħar mill-aħħar, huwa Alla stess li jmexxi l-istorja tal-bnedmin; hu jinqeda bl-imperi l-kbar għall-ħsibijiet ta' moħħu. Imma fl-aħħar ir-rebħa dejjem tkun tiegħu!

Kitba kulurita

L-awtur sagru ta' dan il-Ktieb ta' Danjel

jinqeda b'żewġ forom letterarji popolari fost il-Lhud biex iwassal il-messaġġ tiegħu: ir-rakkont li jinkiteb biex jgħallem u l-letteratura apokalittika.

Bir-rakkonti marbuta ma' Danjel, l-awtur sagru ried jagħti tagħlima u eżempju ħaj lill-qarrejja tiegħu li f'dak il-mument preċiż li kien qiegħed jikteb kienu jinħtieġu kelma ta' edifkazzjoni u ta' tama fit-tiġrib. Quddiem l-isfida ta' l-elleniżmu pagan, il-qarrejja setgħu jitgħallmu ħafna mill-eżempju ta' fedeltà ta' Danjel u sħabu. Il-ġrajjiet marbuta ma' ħajjithom isiru xempju għal-Lhud kollha li kienu qed jikkumbattu biex jiddefendu l-identità reliġjuża u nazzjonali tagħhom.

L-awtur sagru jinqeda wkoll b'dik li tissejjaħ letteratura apokalittika (kapitli 7-12). Il-kelma apokalittika tfisser 'rivelazzjoni'. B'dan il-mod tassew kkulurit ta' kitba, li mhux dejjem faċli tinterpretah, l-awtur sagru jinqeda b'viżjonijiet, ħolm, il-figuri ta' bhejjem, kuluri differenti biex jispjega epoka storika preċiża, epoka li fiha iħoss il-bżonn li jgħaddi messaġġ, messaġġ divin, messaġġ ta' tama u kuraġġ. Dan l-istil jilħaq l-eżempju klassiku tiegħu fl-Iskrittura fl-aħħar ktieb tal-Bibbja: L-Apokalissi ta' San Ġwann.

L-ideat prinċipali tal-Ktieb

L-awtur sagru ta' dan il-ktieb, ikkonfrontat mill-paganeżmu u l-idolatrija, jinsisti fuq il-monoteiżmu tal-Lhud, il-fidi f'Alla wieħed li għaliha wieħed huwa anke lest biex jagħti ħajtu għaliha. Għall-awtur, il-ħlejjaq jridu jagħrfu u jqimu lill-Ħallieq tagħhom; is-setgħat politiċi jridu jagħrfu s-sovranita' ta' Alla, li minnu tiġi kull tip ta' setgħa. Alla huwa meqjus bħala Dak li jmexxi l-istorja, l-uniku Sid tal-bnedmin.

F'dan il-ktieb l-awtur sagru għalhekk jeżalta l-funzjoni tal-Liġi u dak kollu li l-Lhud igħixu fil-kult u fil-ħajja biex jagħtu qima lil Alla u jibqgħu fidili lejn il-Patt. Forsi hu proprju għalhekk li f'dan il-ktieb insibu wkoll diversi talbiet karatteristiċi tal-Ġudajiżmu ta' żmien l-awtur.

Għall-awtur sagru Alla huwa dak li jmexxi l-istorja skond il-ħsieb u l-pjan salvifiku tiegħu. Minkejja l-Imperi l-Kbar li dejjem ħaduha kontra l-poplu ta' Alla, l-istorja hija mixja lejn il-ġudizzju aħħari u definittiv ta' Alla. Dan ifakkar lill-poplu biex, minkejja kull diffikultà u persekuzzjoni, għandu jibqa' fidil u magħqud ma' Alla, ir-rebbieħ aħħari fuq l-istorja tal-bnedmin.

Dan il-ġudizzju ta' Alla għandu jkun it-tama tal-poplu ta' Alla fil-preżent. Tama li tixpruna għal fedeltà dejjem aktar ħierġa mill-qalb, minkejja kull diffikultà u persekuzzjoni.

Imma din hija wkoll tama li tmur 'il hinn mill-mewt stess: "F'dak iż-żmien

Għar-riflessjoni:
Danjel 2, 19-45
Danjel 11, 40-45
Danjel 12, 1-3
Danjel 13, 1-64

Itlob b'dawn is-siltiet:
Danjel 3, 24-45
Danjel 3, 51-90

iqum Mikiel, il-prinċep il-kbir, dak li qiegħed fuq il-poplu tiegħek. Imbagħad jiġi żmien ta' għawġ, li qatt ma jkun deher ieħor bħalu minn mindu ġens kien ġens sa dak iż-żmien. Imma jkun żmien li fih il-poplu tiegħek jinħeles, dawk kollha li jkunu nstabu miktuba fil-ktieb. U ħafna minn dawk li huma rieqda fit-trab jistenbħu, min għal ħajja ta' dejjem u min għall-għajb u l-istmerrija ta' dejjem. Il-bnedmin bil-għaqal ikollhom fuqhom dija bħal dik tas-sema, u dawk li jkunu wasslu lil ħafna fis-sewwa jkunu jiddu bħall-kwiekeb għal dejjem ta' dejjem" (12, 1-3).

U hekk għall-ewwel darba fl-Antik Testment għandna l-affermazzjoni tal-qawmien individwali minn bejn l-imwiet. Din kienet fidi li kellha tqanqal lill-Makkabin u ssostni l-fidi tal-martri Lhud (2 Makk 7, 9.11.14.23.29).

L-iżvilupp tar-rivelazzjoni wara Danjel tikkonferma din ir-rivelazzjoni ta' tama. F'din ir-rivelazzjoni jitħejja t-twemmin fil-mewt u l-qawmien ta' Ġesù minn bejn l-imwiet. U hu proprju hawnhekk li l-Ktieb ta' Danjel isir il-pont bejn it-teoloġija tal-profeti ta' l-Antik Testment u l-messaġġ tal-Ġdid Testment.

Għal aktar tagħrif: SCHEMBRI G., Kors Ġdid fuq il-Bibbja, Tagħrif dwar il-Kotba Mqaddsa, Ed. Tau 2003, 117-124;
SPITERI D., Il-Ktieb ta' Danjel, Enċiklopedija Biblika, Media Centre 2003, 224-227.

Punti għad-diskussjoni:

1. Danjel: eżempju ta' kuraġġ u fedelta – Veru dan?
2. Kemm tidher il-fedeltà ta' Alla lejn il-poplu f'dan il-Ktieb?
3. Letteratura apokalittika: xi tfisser għalik?
4. X'inhu r-rwol ta' l-imperi l-kbar li jissemmew f'dan il-ktieb?

Pellegrinaġġi 2008
KUMMISSARJAT TA' L-ART IMQADDSA

"Nitilgħu lejn Ġerusalemm"

Hi x-xewqa ta' kull min iħobb l-Art tal-Bibbja, li fiha twieled u għex Ġesù. Il-Patrijiet Franġiskani joffrulek opportunità unika biex tara din l-Art Imqaddsa. Il-pellegrinaġġ li jorganizza l-Kummissarjat ta' l-Art Imqaddsa johduk tara mhux inqas minn 30 Santwarju.

L-Art Imqaddsa mal-Franġiskani

DATI GĦAS-SENA 2008

25 Mejju – 2 Ġunju
22 Ġunju – 30 Ġunju
13 Lulju – 21 Lulju
17 Awissu – 25 Awissu
31 Awissu – 8 Settembru
10 Settembru – 17 Settembru

KUMMISSARJAT TA' L-ART IMQADDSA
8, Triq Sta. Lucija, VLT1188
T: (356) 21242254 F: (356) 21252031
E: comalt@ofm.org.mt W: www.ofm.org.mt

Vokazzjonijiet Franġiskani

"Ir-Regola u l-Ħajja tal-Patrijiet minuri hi li jħarsu l-Evanġelju Imqaddes"

Għażiż żagħżugħ, jekk tixtieq aktar informazzjoni jew
tixtieq tara iktar mill-qrib kif u fejn ngħixu aħna l-Franġiskani,

ikkuntatja lil: P. Joseph Magro OFM
Patrijiet Franġiskani, Triq San Pawl, Rabat RBT 1245, MALTA Tel: 21 459 640

vok@ofm.org.mt
www.ofmvok.org

ejjew u taraw!